

TÜRKİYE'DEKİ GENÇLİK VE SPOR İLE İLGİLİ KAMU KURUMLARI VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ GENÇLİK POLİTİKALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ VE BİR MODEL ÖRNEĞİ*

Murat ŞENTUNA¹ Müberra ÇELEBİ²

Geliş Tarihi: 8.3.2010
Kabul Tarihi: 11.11.2010

ÖZET

Bu araştırma, Türkiye'de gençlik ve sporla ilgili kamu ve sivil toplum kuruluşu olarak hizmet veren kurumların gençlik politikalarının ne olduğunu ortaya çıkartmak ve Türkiye için yeni bir yapılanma modeli geliştirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada model olarak nitel araştırma yöntemi, olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Verilerin toplanması için yarı yapılandırılmış görüşme ile standart açık uçlu sorular kullanılarak gençlik ve spor çalışmaları yapan kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarında yönetici olarak görev yapan 16 kişi ile görüşülmüştür. Görüşmeler sonucunda, Türkiye'nin mevcut gençlik politikası ile ilgili görüşlerde ortaya çıkan temel unsurlar ve Türkiye gençlik politikasının vizyonu ile ilgili görüşlerde ortaya çıkan temel unsurlar başlığı altında iki genel temaya ulaşılmıştır. Türkiye'nin mevcut gençlik politikası ile ilgili görüşlerde ortaya çıkan temel unsurlar iki ana temada toplanmıştır. Bunlar "gençlik görünümü" ve "Türkiye gençlik politikasıdır. Gençlik görünümü ana teması "genç tanımı, gençlik tanımı, toplumsal gençlik algısı ve gençliğin beklentileri" başlıkları altında, Türkiye gençlik politikası ana teması "Türk gençlik politikası görünümü, kamu kurumlarının profili ve STK'ların profili" başlıkları altında boyutlandırılmıştır. Araştırma sonucunda, gençler için doğrudan düzenlemeler yapabilecek ve gençlerin istek ve sorunları üzerinde her konuda politika geliştirebilecek bir kurum ya da bir üst kuruluşun bulunmadığı, bunun nedeni olarak Türkiye'de bütüncül bir gençlik politikasının olmaması sonucuna ulaşılmıştır. Gençlerin kendi istek ve sorunlarını doğrudan iletebilecekleri ve katılımcı olarak çözümlere ortak olabilecekleri bir kurumsal sistemin oluşturulması, mevcut yönetim anlayışında gençler için hizmet üreten kurum ya da kuruluşların koordinasyonunu sağlayıcı yeni bir yapılanma modelinin gerekliliği ortaya çıkarılmış ve araştırma bulgularına dayalı olarak Türkiye Gençlik Yapılanma Modeli geliştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Gençlik, Gençlik Politikası, Sivil Toplum Kuruluşu

THE EVALUATION OF YOUTH POLICIES OF PUBLIC INSTITUTIONS AND NGOs RELATED TO YOUTH AND SPORTS IN TURKEY AND A MODEL

ABSTRACT

This study was conducted in order to find out what the youth policies of governmental and non- governmental organizations related with sports are and in order to develop a new structuring model for Turkey. Qualitative research technique, phenomenology design was used as a model in the study. In the data collection process, semi-structured interviews and Standard open-ended questions were used and 16 participants who have been working as administrators in governmental and nongovernmental institutions which work on youth and sports were interviewed. At the end of the interviews two general themes were reached under the titles of basic factors which emerged in the opinions about Turkey's present youth policy and basic factors which came up in the opinions about the vision of Turkish youth policy. The basic factors which emerged in the opinions about Turkey's present youth policy were brought together under two major themes. These were "the appearance of the youth" and "Turkish youth policy". The major theme called "the appearance of the youth" was divided into titles as "definition of the young, definition of the youth, social perception of the youth, and expectations of the youth". The other major theme called "Turkish youth policy" was handled under the titles of "the outlook of Turkish youth policy, the profile of governmental institutions, and the profile of nongovernmental institutions". At the end of the study it was revealed that there was no organization or higher institution which could make direct arrangements for the youth and develop policies about the wishes and problems of the youth. The absence of totalitarian youth policy was found as the reason of this situation. The requirement of creation of an institutional system to which the youth can convey their wishes and problems directly and take part in the problem solution process

* Bu araştırma Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde doktora tezi olarak hazırlanmıştır.

¹ Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Sportif Eğitim Uzmanı, Ankara

² Abant İzzet Baysal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Bolu

as participants, and the requirement of a new structuring model which can provide coordination among the institutions and organizations which provide service for the youth emerged. Based on the findings of this study Turkish Youth Formation Model was developed.

Key Words : Youth, Youth Policy, Non-Governmental Organizations (NGOs)

GİRİŞ VE AMAÇ

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Komisyonu (UNESCO) (2002), 2050 yılına kadar dünya nüfusunun yüzde elli oranında bir artış göstererek insan sayısının dokuz milyara çıkmasının beklendiğini, dünya nüfusunun yarısının yirmi yaş altında olduğu ve genç nüfusun da yüzde doksanınin gelişmekte olan ülkelerde yaşadığını, ayrıca gençliğin küresel ekonomide önemli bir hissedar ve yakın gelecekteki değişimler için de çok önemli bir itici güç oluşturacağını belirtmektedir (1).

Birleşmiş Milletler (BM) İnsani Gelişme Raporu'na (2008) göre, Türkiye'nin önünde bugünün genç kuşağını 2023 yılı ve ötesinin mücadelesine hazırlamak için 15 yıllık bir demografik fırsat penceresi bulunmaktadır. Raporla, 2023 yılına ulaşıldığında Türkiye nüfusunun yaklaşık yüzde yetmişinin çalışma çağına olacağı ve azalan bir hızla da olsa, ülkenin çalışma çağındaki nüfusunun 2040 yılına kadar artmaya devam edeceği belirtilmektedir. Nüfus artış hızı düşerken, çalışma çağındaki nüfusun artmaya devam etmesi durumunda oluşan bu demografik dönüşüme "demografik fırsat penceresi" adı verilmektedir. Böyle bir olgunun ise bir ülke tarihinde ancak bir kez rastlanan bir fırsat olacağı üzerinde durulmaktadır. Ayrıca raporda, bugün genç olan kişilerin 2023 yılında Türkiye'de karar alıcılarının ve uygulayıcılarının çoğunluğunu oluşturacağı ve Türk gençlerini önümüzdeki yılların zorluklarına hazırlamak üzere donatmak için yatırımlar yapmaya şimdiden başlanması gerektiği söylenmektedir (2).

Genç bir nüfusa sahip olmak, kalkınan ekonomiler için bir fırsattır. Kendilerine yeterli sosyal olanaklar sunulduğunda ve sosyal içermeyi sağlayan bir gençlik politikası hazırlandığında genç toplumlar sosyo-ekonomik gelişmeyi hızlandıran önemli bir etmen olabilir (3). Türkiye'de gençlik ile ilgili çalışmaların yapılması için 60. Hükümetin eylem planında (2008), doğrudan gençlere yönelik olarak genel bir tanımlamada bulunularak "gençliğin güçlendirilmesine yönelik çalışmalar arttırılacaktır" denilmiş ancak ilgili kurumlardan, bu kurumların görev tanımlarından ve aralarındaki koordinasyondan bahsedilmemiştir (4). Bu nedenle yaygın düşünce olan, sadece spor için gençliğin var olduğu düşüncesinin Türkiye'deki gençlik için yetersiz kaldığı düşünülmektedir. Spor örgütleri tarafından hazırlanan sadece spor ile ilgili program ve projeler için gençliğin fiziksel, bilişsel ve psikomotor gelişimi ve ergenlik devresini atlatmasında önemli rol oynadığı söylenebilir.

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'de gençlik ve sporla ilgili kamu ve sivil toplum kuruluşu olarak hizmet veren kurumların gençlik politikalarının ne olduğunu ortaya koymak ve Türkiye'nin ihtiyacı olduğu düşünülen bir yapılanma modeli örneği hazırlamaktır.

YÖNTEM

Araştırma Grubunun Özellikleri

Bu araştırmanın katılımcıları, gençlikle ilgili hizmet üreten birimlerde çalışan ve çalışmış, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nden 10, Millî Eğitim Bakanlığında 1, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Merkezi Başkanlığı'ndan (Ulusal Ajans) 1 ve sivil toplum kuruluşlarından 4 üst düzey yöneticidir. Katılımcıların yaşları 25 - 63 arasında olup, eğitim durumları ise lise mezunu 1 kişi, lisans mezunu 13 kişi ve yüksek lisans mezunu 2 kişidir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada nitel araştırma yöntemi, olgubilim (*fenomenoloji*) deseni, verilerin toplanmasında ise "görüşme formu yöntemi" kullanılmıştır. "Olgubilim" deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (5). Görüşme formu yöntemi ise benzer konulara yönelmek yoluyla değişik insanlardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla kullanılan bir yöntemdir (6). Ayrıca görüşme formu, araştırma problemi ile ilgili tüm boyutların ve soruların kapsanmasını güvence altına almak için geliştirilmiştir ve farklı bireylerden daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi elde etmeyi sağlamaktadır. Ayrıca görüşme, görüşme sırasında soruların cümle yapısını ve sırasını değiştirebilmekte veya bazı konuların ayrıntısına girebilmektedir. Araştırmada, uygulama süresince görüşme kayıtları araştırmacı tarafından yapılmıştır ve konuşmalar kayıt cihazı ile dijital olarak kayıt edilmiştir.

Verilerin Analizi

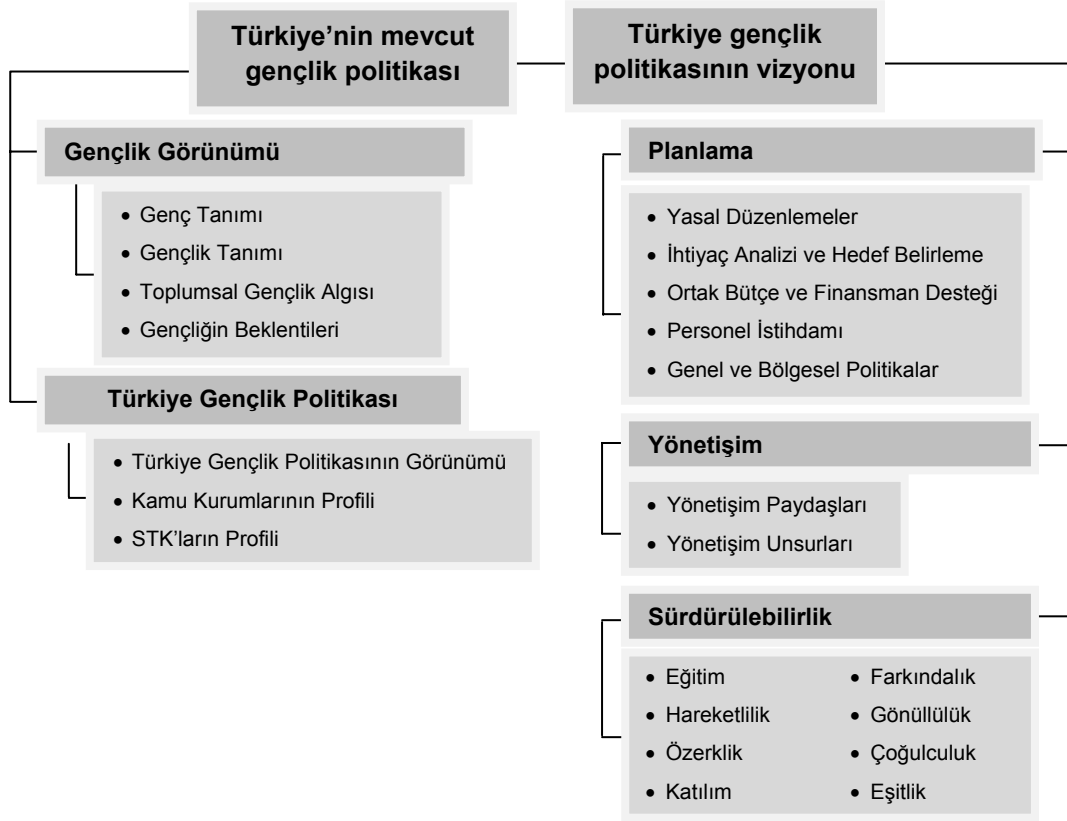
Araştırma için görüşme yapılan 16 kişinin toplam 1176 dakikalık ses kaydı çözümlenerek bilgisayar ortamına aktarılmıştır. İçerik analizi yöntemi kullanılarak görüşme sonuçları içerisinde neden sonuç ilişkileri irdelenmiş ve bir takım sonuçlara ulaşılması ve bulguların yorumlanması için betimsel analiz ile veriler tanımlanarak, birbirlerine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmiştir. Araştırma bulguları verilerin toplandığı ortam dikkate alınarak ve o ortama bağlı olarak tanımlanmıştır. Bulguların kendi içerisinde tutarlı ve anlamlı olmasına dikkat edilmiş, elde edilen bulguların anlamlı bir bütün olması sağlanmıştır. Araştırmada iç güvenilirlik için, görüşme sonucunda elde

ŞENTUNA, M., ÇELEBİ, M., "Türkiye'deki Gençlik ve Spor İle İlgili Kamu Kurumları ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Gençlik Politikalarının Değerlendirilmesi ve Bir Model Örneği"

edilen verilerden doğrudan alıntılar yaparak betimlemeye gidilmiştir. Araştırmada dış güvenilirlik için araştırmanın yöntemini ve aşamaları açık ve ayrıntılı olarak tanımlamış, katılımcılarla yüz yüze görüşme süreci gerçekleştirilmiş, gerekli durumlarda açıklamalarda bulunularak ilgili konulara odaklanmaları sağlanmış, elde edilen verilerin analizinde kullanılan kavramsal çerçeve ve varsayımlar açık olarak belirtilmiş, katılımcılar isim belirtilmeden harfler kullanılarak açık bir şekilde verilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmada katılımcıların "Türkiye'deki gençlik ve spor ile ilgili kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının gençlik politikalarının değerlendirilmesi" ne ilişkin görüş, deneyim ve gözlemlerinin analizi yapılarak elde edilen veriler 2 genel tema, bunlara bağlı 5 ana tema ve 22 alt tema altında toplanmıştır. Bu temalar şekil 1'de gösterilmektedir.

Şekil 1: Araştırma sonucu belirlenen genel tema, ana tema ve alt temalar

Araştırmada kullanılan görüşme formunda "genç ve gençlik, gençlik politikası ve kurumsal profil, yeniden yapılanma" altında üç başlıkta toplanan 9 soru sorulmuş ve katılımcıların verdikleri cevaplardan yola çıkılarak temalara ulaşmak için aşağıda verilen kodlar belirlenmiştir.

Tablo 1: Gençlik görünümü ana temasında ortaya çıkan kodlar ve alt temalar

Sorular	Kodlar	Alt Temalar
Genç ve gençlik kimdir?	Sosyal ve demografik genç ve gençlik tanımlarının bulunması	Genç tanımı
		Gençlik tanımı
	Yasal ve toplumsal olarak gençliğin korunması bilincinin geliştirilmesi Gençliğin potansiyel kaynak olarak görülmesi (Ekonomi için müşteri, milli savunma için asker, eğitim sektörü için öğrenci vb.)	Toplumsal gençlik algısı
Gençler ne istiyor?	Toplumsal güvensizlik ve önyargının yok edilmesi	Gençliğin beklentileri
	Her seviyede söz hakkının tanınması	
	Yönlendirme ve rehberlik hizmetlerinin artırılması	
	Gelecek kaygısının azaltılması ve sosyal güvenlik olanaklarının artırılması	
	Kendini ifade edebilme özgürlüğünün sağlanması	

Araştırmanın bulgularında ortaya çıkan “sosyal ve demografik genç ve gençlik tanımlarının bulunması” kodunda katılımcılar özellikle ergenlik çağı, beklentileri olan, umut dolu ve tanımlanamayan gençlik ile ilgili görüşleri vurgulamışlardır. Yayınlanan birçok makalede (7, 8, 9, 10) ve ülkelerin gençlik politikalarını belirlemede kullandıkları genç tanımlarının da bu nedenle farklılık gösterdiği görülmektedir.

Genç ve gençlik tanımlamalarının, genellikle yaş sınırlamaları ile belirlenen dönemler olduğu görülmektedir. Ancak katılımcılar bu sınırlamanın yanlış olduğunu ve sadece demografik sınırlama yerine sosyal bazı belirleyicilerin de (evlenme, askere gitme, iş sahibi olma vb.) önemli rolü olduğu üzerinde durmaktadırlar.

“Yasal ve toplumsal olarak gençliğin korunması bilincinin geliştirilmesi ve gençliğin potansiyel kaynak olarak görülmesi” kodlarında, zararlı madde alışkanlığından koruma, aile koruması, apolitik gençlik, kontrol altında tutma, eğitim sektörü için öğrenci, ekonomi için müşteri, milli savunma için asker olduğu, “toplumsal güvensizlik ve önyargının yok edilmesi, her seviyede söz hakkının tanınması, yönlendirme ve rehberlik hizmetlerinin artırılması, gelecek kaygısının azaltılması, sosyal güvenlik olanaklarının artırılması ve kendini ifade edebilme özgürlüğünün sağlanması” kodlarında, seçme ve seçilme yaşı, söz hakkı, gelecek kaygısı ve iş imkanı ile ilgili görüşler vurgulanmıştır.

Yapılan bir çalışmada (9) Türkiye’de iki tür gençlik algısının bulunduğu ve bunların her ikisinin de sorunlu olduğu belirtilmektedir. Birincisinde, gençler enerjileri faydaya dönüştürülmesi gereken bireyler, ikincisinde ise, yeterince bilinçli olmadıkları için kötü alışkanlıklardan (madde bağımlılığı gibi) ve kötü niyetli yönlendirmelerden korunması gereken bir grup olarak tanımlanmaktadır. Her iki toplumsal algılama türü de gençleri gerçek hayata (yetişkinliğe) hazırlanmak için yaşanan bir ön dönem olarak görmesi ve genç bireylerin yaşadıkları gençlik süresi boyunca ihtiyaçlarını yok sayılması olarak düşünülmektedir. Ayrıca üniversite gençliğinin toplumun sosyo-kültürel yapısının en dinamik unsuru olduğunu ve üniversite gençliğini diğer gençlik gruplarından ayıran en önemli özelliğinin ise, geleceğin yönetici ve karar verici adayları olmaları olarak belirtilmektedir (12). Üniversite gençliğinin gelecekte alacağı görevlerle ülkenin üst yönetimini ve eğitim öğretim bakımından üst sosyal tabakasını oluşturacağı da söylenmektedir (11).

Son yıllarda dünya çapında yaşanan hızlı dönüşümlerin gençliğin deneyimlerinde önemli değişiklikler yarattığı ve küreselleşmenin etkisi ile gençliğin deneyim ve yaşayış biçimlerinin birbirine benzer bir hal aldığını söylenmektedir (13). Türk gençliğinin, özellikle de yüksek öğrenim gençliğinin, toplumsal kaygı ile kariyer ve başarı beklentisinde özgüven eksikliği yaşadığını buna neden olarak 12 Eylül darbesinin oluşturduğu rejimin önemli bir faktör olduğu vurgulanmakta, özellikle gençlik üzerinde baskı oluşturmak üzerine kurulan bu yeni düzenin, seksenli yıllar öncesinde gelecek kaygısını oldukça fazla hissetmiş Türk toplumunun gençliğe şüpheyle, potansiyel tehlike olarak bakan bir anlayışa doğru sürüklendiğini belirtilmektedir (14).

Tablo 2: Türkiye gençlik politikası ana temasında ortaya çıkan kodlar ve alt temalar

Sorular	Kodlar	Alt Temalar
Gençlik politikası dendiğinde aklınıza ne geliyor ve Türkiye'nin gençlik politikası var mıdır?	Kamu kurumlarında farklı görev tanımlarının bulunması Gençlik politikasının spor odaklı olması Kurumlararası koordinasyon eksikliğinin olması	Türk gençlik politikası görünümü
Türkiye'deki kamu kurumları gençlere yeterli hizmeti verebilmekte midirler?	Nitelikli personel eksikliği Atama kriterlerinin yetersizliği (uzmanlık alanı dışındaki kişilerin atanması, siyasi korumacılık vb) Yerel imkânsızlıklar (merkeze uzaklık, yazışma zorlukları vb)	Kamu kurumlarının profili
Türkiye'de gençlere hizmet vermek için kurulan sivil toplum kuruluşlarının sayısı yeterli midir ve görevlerini yerine getirebilmekte midirler?	Üst örgütlenme gerekliliği Kurumsallaşma zorluklarının bulunması Sınırlı devlet desteğinin bulunması Bütçe yetersizliklerinin bulunması	STK'ların profili

“Kamu kurumlarında farklı görev tanımlarının bulunması, gençlik politikasının spor odaklı olması, kurumlararası koordinasyon eksikliğinin olması” kodlarında, kurumların görev tanımlarındaki farklılık, sporun ön planda olması ve kamu kurumları arasındaki iletişim eksikliği, “nitelikli personel eksikliği, atama kriterlerinin yetersizliği, yerel imkânsızlıklar” kodlarında, personel imkanları, uzmanlık alanı dışındaki kişilerin atanması, siyasi korumacılık, bölgesel imkânsızlıklar ve merkeze uzaklık, “üst örgütlenme gerekliliği, kurumsallaşma zorluklarının bulunması, sınırlı devlet desteğinin bulunması, bütçe yetersizliklerinin bulunması” kodlarında, üst örgütlenmeye gerek duyulduğu, kurumsallaşma sorunlarının olduğu, sınırlı devlet desteğinin bulunduğu ve bütçe yetersizliklerinin olduğu ile ilgili görüşler vurgulanmıştır.

Türkiye’de gençlere hizmet üreten kamu kurumlarının farklı görev tanımlarının bulunması gençlik politikasının oluşması önünde bir engel olduğu, bunun sonucunda da bir üst örgütlenmenin gerekliliği akla gelebilir. Gençler ile ilgili olarak görülen tek kurum Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nün ana hizmet birimlerinden sadece bir tanesi (Gençlik Hizmetleri Dairesi Başkanlığı) gençler ile doğrudan ilgili iken diğerleri doğrudan spor ile ilişkilidir. 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (GSGM) Kanununda (1986), gençlik ile ilgili olarak “gençliğin boş zamanlarının değerlendirilmesi

ŞENTUNA, M., ÇELEBİ, M., “Türkiye’deki Gençlik ve Spor İle İlgili Kamu Kurumları ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Gençlik Politikalarının Değerlendirilmesi ve Bir Model Örneği”

hususunda diğer kuruluşlarla işbirliği yapmak” ibaresi yer almaktadır. Görüldüğü üzere sadece serbest zamanlar üzerine odaklanmış ve diğer kuruluşlarla işbirliği yapma görevi üstlenmiş bir kurumun gençlik çalışmalarına asli görevi gibi bakması beklenemez.

Ülkemizde özellikle kamu kesiminde üst yönetim kadrolarına atanan kişilerin, atamaya yetkili amirlerinin “kopyaları” oldukları gözlenmektedir. Atanan bu yöneticilerin amirleri gibi düşünen, onlar gibi algılayan, amirlerine ve örgüte sadakatle bağlı olan insanlardan seçtikleri, yetenek düzeyleri ve yeterlilik ilkelerine önem verilmediği, bu nedenle de atama ve yükselmeler üst yöneticinin kendi değerler sistemine, siyasal, sosyal, ekonomik çıkarlarına uygun olarak gerçekleştirilmektedir. Bu işlem de çoğu zaman bilinçsizce yapılmaktadır (15). Demokrasinin temellerini, demokratik siyasal düzenin paydaşları olan devlet ve sivil toplum arasındaki ilişkilerin oluşturduğunu vurgulanmaktadır (18). Türk toplumunun 12 Eylül müdahalesinden sonra siyasetten arınma sürecine girdiği, bu süreçte devletin, toplumu hemen her alanda baskıcı bir şekilde kontrolü altına aldığı belirtilmektedir (16). Bu sonuç doğrultusunda sivil toplumun oluşturulması gerektiği ülkemizde demokrasinin var olabilmesi için bütün siyaset çevreleri tarafından savunulur hale geldiğini ve “sivil toplumculuk” olarak adlandırılacak siyasal bir tutum olduğundan bahsedilmekte, sivil toplumculuğun zamanla toplumdaki tutumdan yana olma ile bir tutulan demokrasinin, bir örgütlenme şekli olduğunu unutturmuş ve her derde çare olabilecek bir araç haline geldiğini söylenmektedir (17).

2003 yılında gençlik alanında çalışan çeşitli sivil toplum örgütlerinin, öğrenci konseylerinin ve bazı siyasi partilerin gençlik kollarının ortak girişimiyle Ulusal Gençlik Konseyi Girişimi başlatıldığını ve gençlik alanında ulusal ölçekte bir üst örgütlenme arayışının her zaman gündemde olduğunu belirtmektedir. Bu girişimin amacının da ilgili kuruluşlar arasında iletişim ve işbirliği olanaklarının artırılması, ulusal ölçekte gençlik politikalarının oluşturulması ve uluslar arası temsiliyetin kurumsallaştırılması olarak açıklamaktadır (19). Günümüzde devletin katkı veren hale dönüşmesi gerektiği, her şeyi ben kendim yaparım düşüncesinden kurtulup, sivil toplum örgütleri bunu daha iyi yapabilir anlayışına ulaşılması gerektiği söylenmekte, bunu yaparken de sivil topluma katkı verilmesi gerektiği ve bunu tek bir sivil toplum örgütünün yapamayacağı, konular ve sorunlar tek olmayacağı için, katkı verdikleri sivil toplum kuruluşları arasındaki ilişkileri de düzenleyici bir düşünceye sahip olması gerektiği belirtilmektedir (20).

Tablo 3: Planlama ana temasında ortaya çıkan kodlar ve alt temalar

Sorular	Kodlar	Alt Temalar
Türkiye’de gençler için hazırlanan kanun ve yönetmelikler yeterli midir?	Anayasada gençlik hizmetleri tanımının yapılması ve hukuksal düzenlemelere gidilmesi	Yasal düzenlemeler
Türkiye’de gençlik hizmetlerinde çalışacak devlet kurumları ve STK’lar nasıl yapılmalıdır?	Mevcut durumun analizi, ihtiyaçların ve hedeflerin belirlenmesi	İhtiyaç analizi ve hedef belirleme
	Yönetişim anlayışı içerisinde paydaşların ortak kullanımı için bütçe ve finansman desteği sağlanması	Ortak bütçe ve finansman desteği
	Gençlik alanında çalışacak yeterli sayıda uzman ve nitelikli personel ihtiyacının karşılanması	Personel istihdamı
	Gençlik politikası belirlenirken bölgesel ve genel politikaların eşgüdümlü düşünülmesi	Genel ve bölgesel politikalar

“Anayasada gençlik hizmetleri tanımının yapılması ve hukuksal düzenlemelere gidilmesi” kodunda, gençler için düzenlenen yasal düzenlemelerdeki uygulama yetersizliği ve genel bir gençlik yasasının bulunmaması, “mevcut durumun analizi, ihtiyaçların ve hedeflerin belirlenmesi” kodunda, oluşturulacak özel birimlerde gençliğin gereksinimlerinin belirlenmesi ve bilgilerin toplanması, gençlerin de katılacağı gençlik şuraları yapılması, hedef kitlenin kim olduğunun belirlenmesi ve gelecek için hedeflerin belirlenmesi, “yönetişim anlayışı içerisinde paydaşların ortak kullanımı için bütçe ve finansman desteği sağlanması” kodunda, yapılanma sürecinde kurumların ihtiyacı olan bütçe imkanlarının belirlenmesi, temin etme yöntemlerinin belirlenmesi ve kurumların harcama yapabileceği ortak bir bütçenin oluşturulması, “gençlik alanında çalışacak yeterli sayıda uzman ve nitelikli personel ihtiyacının karşılanması” kodunda, gençleri anlayabilecek ve onlar için çalışabilecek uzman personel yetiştirilmesi ve siyasi personel atamalarından kaçınılması, “gençlik politikası belirlenirken bölgesel ve genel politikaların eşgüdümlü düşünülmesi” kodunda, özellikle genel politikanın yanında yöresel özelliklere ve özerkliğe de dikkat edilmesi ve merkezden yönetimin sadece yönlendirici ve fikir üreten şekilde yapılandırılması ile ilgili görüşleri vurgulanmıştır.

Türkiye’de gençlerin hakları ile ilgili üç çeşit yasal düzenleme bulunmaktadır (9). Bunlar; 1. Doğrudan gençlere yönelik yasalar (Anayasa’nın 59. Maddesi), 2. Doğrudan gençleri hedeflemese de ağırlıklı olarak gençlerin içinde bulunduğu kesimlere yönelik yapılan yasal düzenlemeler (Örn: Yurt-Kur bünyesindeki Disiplin Yönetmeliği), 3. İstihdam gibi farklı bir konu içinde gençlere yönelik yapılan düzenlemeler. Her üç tür yasal düzenlemede, Türkiye’de gençlerin ihtiyaçlarının temel bir veri olarak yenilenmesinin, içeriğinin geliştirilmesinin, bazı durumlarda kaldırılmasının veya yepyeni bir biçimde oluşturulmasının gerektiği, aksi takdirde her gün farklılaşan ihtiyaçlar ile mevcut hizmetler arasındaki uçurumun artmaya devam etmesini engelleyebilecek düzenlemeler değildir. Kurumlar içinde buldukları çevrenin politik, ekonomik, kültürel, teknolojik değişimlerinden etkilenmekte, özellikle de günümüz bilgi ve teknoloji çağında, toplam kalite yönetiminin de temel ilkeleri arasında bulunan sürekli gelişme ve sürekli eğitimin kaçınılmaz hale geldiği söylenmektedir.

Böylece sektörlerin ihtiyaç ve talepleri her geçen gün değişmekte ve kurumların başarısında temel yeteneklerindeki farklılığı ön plana çıkarmaktadır (21).

Türkiye’de yaşanan toplumsal gelişmelere ve özellikle de merkezi bütçe çerçevesinde kamu kaynaklarının tahsisine bakıldığında 1980’lere kadar olan dönemde, sosyal devlet nitelikli bütçelerin söz konusu olduğu, 1980 sonrası merkezi bütçenin bu özelliğini giderek yitirdiğini ve kamusal kaynakların sosyal hizmetlerin dışındaki alanlara kaydığını, ayrıca bütçenin toplam ekonomi içindeki payının yetersizliği, yeterli vergi kaynağının olmaması, sanayileşme sürecinin istenen düzeyde ivme gösterememesi gibi konuların, yaygın bir sosyal devlet uygulamasını da engellediğini belirtilmektedir (22).

Personel seçim işlevinin amacı, iş gören yetenekleri ile iş gerekleri arasındaki en iyi ilişkiyi bulmak için çalışmak üzere örgüte başvurmuş adayların, kişiliklerini, görmüş oldukları eğitimi, yeteneklerini ve ilgi duydukları konuları inceleyerek, onlar arasından en uygun yeteneklere sahip olanları göreve çağırmasıdır (23). Bu tanıma göre gençlik alanında eğitim alarak yetiştirilmiş aday olmadığı için herhangi bir örgüte başvuran kişiler arasından seçim yapma şansının da bulunmadığı düşünülebilir.

Bugüne kadar yerleşimler için oluşturulmuş politikalarda idari sistemlerin stratejilerini geliştirdiği ve bunların uygulandığı yaklaşımların hakim olduğu belirtilmektedir (24). Ancak günümüze kadar ki politika yetersizliklerinin, daha yaşanabilir demokratik kentler için oluşturulan uluslararası rapor ve belgeleri ile yeni politika ve uygulama yöntemlerinin üretilmesi ve uygulanması gerekliliğini göstermektedir.

Tablo 4: Yönetişim ana temasında ortaya çıkan kodlar ve alt temalar

Sorular	Kodlar	Alt Temalar
Gençlik politikası dendiğinde aklınıza ne geliyor ve Türkiye'nin gençlik politikası var mıdır?	Gençliğe hizmet veren kamu sektörü (Hükümet ve kamu kuruluşları)	Yönetişim paydaşları
	Yerel yönetimler	
	Gençlik alanında çalışan sivil toplum kuruluşları	
	Dezavantajlı gençlik (Taşrada yaşayan ve devlet tarafından sağlanan imkanlardan yeterince yararlanamayan gençler)	
	Öğrenci gençlik (Üniversite ve lise gençliği)	Yönetişim unsurları
	Katılım, işbirliği ve saydamlık	
	Yetki devri	

“Gençliğe hizmet veren kamu sektörü, yerel yönetimler, gençlik alanında çalışan sivil toplum kuruluşları, dezavantajlı gençlik, öğrenci gençlik” kodlarında, özellikle özerk yapılanmanın önemi, belediyelere yerinden yönetimin önemi, Türkiye’de sivil inisiyatifin söz sahibi olması gerektiği, gençler için bölgesel dezavantajlar bulunması ve üniversite ve lisede öğrenim gören gençlerin ihtiyaçlarına cevap verilecek politikaların oluşturulması, “katılım, işbirliği ve saydamlık, yetki devri” kodunda, demokratik bir yapılanma gerekliliği, gençlerin de sürece katılması ve ortak yönetim anlayışı ile ilgili görüşler belirtilmiştir.

10 Bakanlık ve bunlara bağlı ya da bağımsız 13 farklı kurumun gençlere hizmet üretmeye çalıştığı Türkiye’de her kurumun kendisine özgü yönetim anlayışının olması doğal bir sonuçtur. Ancak bu durum yasalar tarafından kendilerine verilen farklı görev tanımlarının bulunmasından dolayı hizmet karmaşasının oluşması anlamını da taşımaktadır. Yeni kamu yönetimi düşüncesine göre kaynak dağıtımı ve paylaşımının, siyasetin yerel boyutunda yaşanan değişimde sivil toplum kuruluşlarının yerel siyaset alanında da vazgeçilmez birer aktör olmalarını sağladığı söylenmektedir (25). Siyasetçilerin yerel seviyede toplumsal sorunlar için yeteri kadar pratik çözümler üretemeyişi, sivil toplum oluşumlarını çözüm öngören, proje hazırlayan ve uygulayan bir konuma taşımıştır. Siyaseti yönlendiren önemli baskı gruplarından birinin Sivil Toplum Kuruluşları (STK) olduğu düşünüldüğünde ülke siyasetinde ve yerel siyaset alanında STK’ların ellerindeki önemli kozlardan birinin yönlendirme ve baskı yapma olduğu anlaşılmakta ve birlikte karar alma süreçlerine hatta uygulama aşamalarına etkin katılımlarının mümkün olduğu gerçeği de ortaya çıkmaktadır.

Tablo 5: Sürdürülebilirlik ana temasında ortaya çıkan kodlar ve alt temalar

Sorular	Kodlar	Alt Temalar
Türkiye’de gençlik hizmetleri yeniden yapılandırılmalı mıdır?	Örgün eğitimde düzenleme yapılması, yaygın ve mesleki eğitim olanaklarının çoğaltılması	Eğitim
	Ulusal ve uluslararası gençlik değişim programlarının desteklenmesi ve çoğaltılması	Hareketlilik
	Gençlerin ekonomik özgürlüğünün sağlanması	Özerklik
	Gençlerin kendilerini ilgilendiren konularda kendi kararlarını alabilmesi	
	Gençliğin doğrudan ve dolaylı katılımının desteklenmesi	Katılım
	Kamuoyunda genç farkındalığının artırılması	Farkındalık
	Toplumsal gönüllülük bilincinin artırılması	Gönüllülük
	Ulusal çoğulculuk anlayışının geliştirilmesi	Çoğulculuk
	Cinsiyet eşitliğinin sağlanması	Eşitlik

ŞENTUNA, M., ÇELEBİ, M., “Türkiye’deki Gençlik ve Spor İle İlgili Kamu Kurumları ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Gençlik Politikalarının Değerlendirilmesi ve Bir Model Örneği”

“Örgün eğitimde düzenleme yapılması, yaygın ve mesleki eğitim olanaklarının çoğaltılması” kodunda; üniversite sayılarının, eğitimde kalitenin, mesleki eğitimin, aile eğitiminin ve okuma alışkanlığının artırılması ve geliştirilmesi, “ulusal ve uluslararası gençlik değişim programlarının desteklenmesi ve çoğaltılması” kodunda, gençlerin hareketlilik sayesinde değişik kültürler ile tanışması, genç hareketliliğinin Türkiye’de sınırlı olduğu, gençlerin ekonomik özgürlüğünün sağlanması ve gençlerin kendilerini ilgilendiren konularda kendi kararlarını alabilmesi kodlarında, gençlerin ekonomik olarak ailelerine bağımlı olmadan yaşayabilmeleri, kendi kararlarını almada yeterince özgür olmadıkları, “gençliğin doğrudan ve dolaylı katılımının desteklenmesi” kodunda, gençlerin toplumda yönetime aktif olarak katılımı, yönetime dahil olmaları için gençlere fırsatlar sağlanması, “kamuoyunda genç farkındalığının artırılması” kodunda, gençlerin ihtiyaçlarının neler olduğunun yöneticiler ve toplum tarafından belirlenmesi, toplumsal gönüllülük bilincinin artırılması” kodunda, örgütlenmede gönüllüğün ön plana çıkartılması, gençlik çalışmalarında gönüllü kişilerle çalışılması gerektiği, “ulusal çoğulculuk anlayışının geliştirilmesi” kodunda, birlikte hareket etme ve çoğulcu düşünebilme, “cinsiyet eşitliğinin sağlanması” kodunda, cinsiyet eşitliğinin toplumsal düzende sağlanabilmesi, eğitim yoluyla eşitlik kavramının geliştirilmesi gerektiği ile ilgili görüşler vurgulanmıştır.

Eğitim kişilere toplumsal hareketlilik olanakları sunması açısından en önemli etkenlerden birisidir ve genç kuşaklara verilen iş olanaklarından yararlanma şanslarına bakıldığında, ileride işgücü pazarında nitelikli birer birey olarak iş bulabilmelerine yardımcı olacak eğitim olanaklarına ulaşamadıklarını belirtilmektedir. Dolayısıyla bu durum, gençlerin gelecekte yetişkin bir birey olarak işgücü piyasasında niteliksiz, sosyal güvenceden yoksun, geçici ve düşük ücretli işler talep eder konumda, yoksulluk kısır döngüsünün içinde kalma risklerini yükseltmektedir (26).

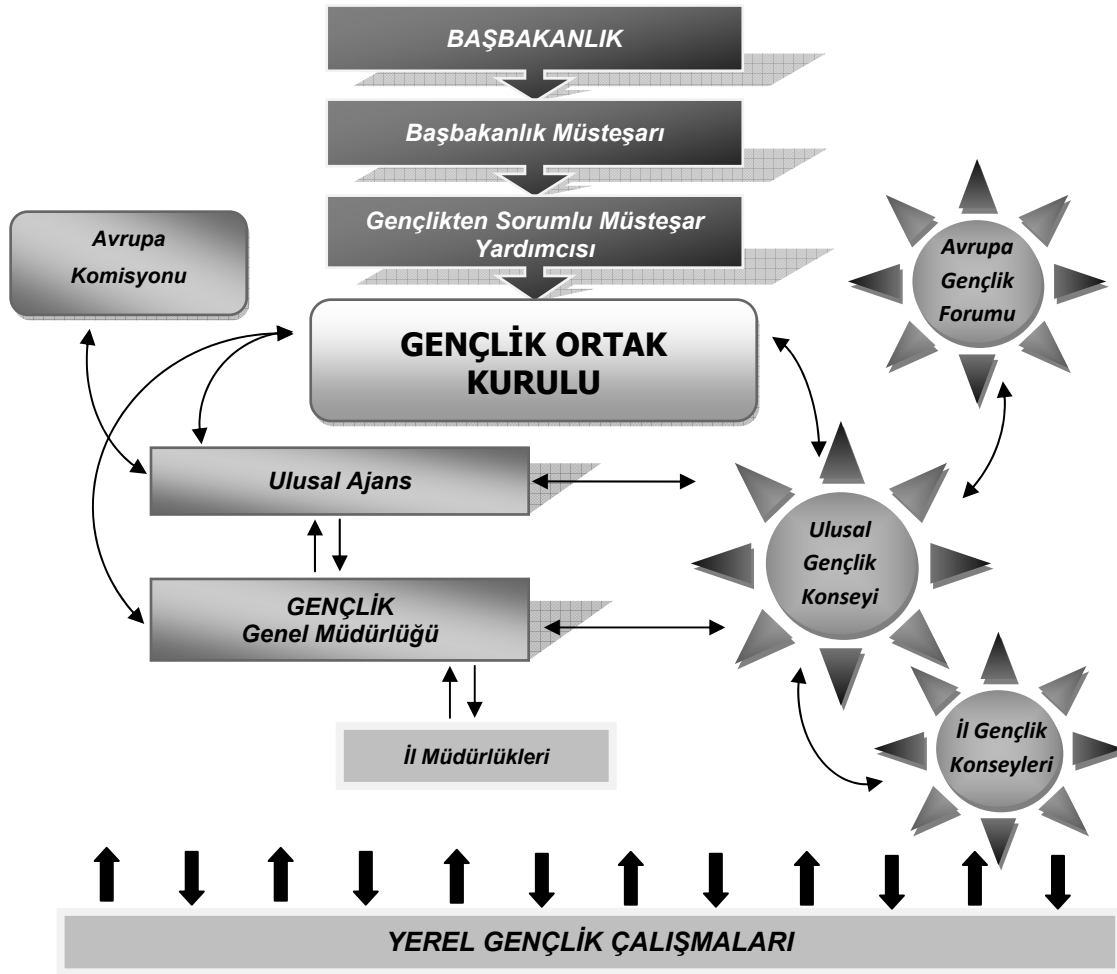
Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan “Gençlik Üzerine Beyaz Kitap”da (2001), İstihdam politikaları, sosyal korunma ve emek piyasasına entegrasyon, iskan ve ulaşım politikaları gibi birçok konunun gençlerin özerkliğinin engellediğini, farklı kurumsal yapılanmaları dahilinde Avrupa Komisyonu kendisine ve Bakanlar Konseyi’ne önerilerde bulunacak yüksek kademeli bir çalışma grubunun kurulmasını ve sonuç olarak gençler için özerkliğinin, tüm toplum için faydalı olacağı hakkında kararlar alınmıştır.

BM İnsani Gelişme Raporunda (2008), Türk gençliğine verilen katılım olanaklarının eksikliğinin ülkedeki insani gelişmeyi de etkilediği belirtilmekte “Türkiye’de gençler, ülkenin sosyal ve siyasi yaşamına, ulusal İnsani Gelişme’ye önemli ölçüde ve yaygın bir katkı sağlayacak düzeyde katılmıyor veya katılamıyor” denilmektedir. Beyaz Kitap’ta da (2001) gençliğin katılımı konusunda ülkelere tavsiyelerde bulunulmakta, katılımın bölgesel yönetimler tarafından okullarda desteklenmesini ve geliştirilmesi için çalışmasını, bölgesel ve ulusal konseylerde gençlere yer verilmesi tavsiye edilmektedir. Gençlik sürecini yaşayan kişilerin yaşadıkları toplum içerisinde farkına varılmaları ve sadece ticari anlamda birer müşteri ya da devlet sistemi içerisinde birer aktör (öğrenciler, sporcular, askerler vb.) olarak değil, kendilerinden sosyal ve toplumsal olarak da var olduklarının fark edilmesi gerektiği düşünülmektedir. Ancak BM İnsani Gelişme Raporuna (2008) göre, Türkiye’de görünmeyen birçok gencin ve gençliğin bulunması Türk toplumunun gencine yeterince önem vermediğini ve genç farkındalığının olmadığını göstermektedir. Ayrıca anayasa maddesindeki koruma bilincinin de bunu desteklediği söylenebilir.

Gençlik politikaları temelinde gençler için önerilen tüm olanakların gençlerin kendi istekleriyle hayata geçmesinin önemli olduğu ayrıca Avrupa’daki birçok ülkenin gönüllülük temelinde veya meslek olarak gençlerle çalışanlara yönelik belirli bir sertifikalandırma sistemine sahip olduğu söylenebilir (9). Çoğulculuk kavramı, temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye geçişin vazgeçilmez bir unsurudur ve yurttaşların sivil toplum mekanizmaları yoluyla yönetimlere katkıda bulunabildikleri katılımcı bir demokrasi anlayışı olduğunu savunulmaktadır (27). Gençlik alanında sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için çoğulculuk anlayışının toplum içerisinde benimsenmesinin gerekli olduğu söylenebilir. Kişilerin benzerliklerinin veya eşitliklerinin değerlendirilebilmesi için eşitlik kavramının toplumsal ve ahlaki bir değerler sistemine oturtularak somutlaştırılması gerekir (28). Eşitlik ilkesi çerçevesinde, kişiler arasında farklı uygulamaları meşrulaştırmak adına öngörülen kriterlerden birisi olarak “değer kriteri”ni gösterilmektedir (29). Buna göre sürdürülebilirlik anlayışı içerisinde kadın-erkek eşitliğinin önemi ortaya çıkmakta, eğitim alanında kadınlara öncelik verilmesinin ve toplumda cinsiyet ayrımcılığının yapılmamasının demokrasi düzeni içerisinde doğru bir yaklaşım olacağı düşünülebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda, Türkiye’de gençlik ve sporla ilgili kamu ve sivil toplum kuruluşu olarak hizmet veren kurumlarda görev alan katılımcıların, Türkiye’nin geleceğe yönelik bütüncül bir gençlik politikası ve sürdürülebilir bir yapılanma modeline ilişkin görüş, deneyim ve gözlemlerinin analizi yapılmış ve bir model örneği geliştirilmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. Türkiye Gençlik Yapılanma Modeli

Türkiye’de gençlik politikalarının hazırlık ve uygulama aşamasında gençliğin söz sahibi olamaması, planlama, karar alma ve uygulama süreçlerine uzak kalmaları, gençlerin kendi aralarında bir üst örgüte sahip olmamaları (ulusal gençlik konseyinin bulunmaması) ve bilgi alış verişi sağlayamamaları hükümet ve diğer tüm kamu kurum ve kuruluşlarının karşısına eşit ortak olarak çıkmalarına engel olduğu ve bu durumun gençlikle ilgili politikaların hayata geçirilmesinde ciddi sorunlar oluşturduğu düşünülmektedir.

Türkiye Gençlik Yapılanma Modelinde, sivil toplum ve kamu ortaklığının yönetim özellikleri gösterecek şekilde yapılanması gerektiği belirlenmiştir (Şekil 2). Ayrıca modelde, Avrupa Birliğine tam üye olma müzakerelerini sürdüren Türkiye’nin Avrupa Gençlik yapılanmasında da bulunması, sağlanan imkanlardan yararlanması, katılımcı olarak söz sahibi olması ve sivil bakış açısı ile görevde bulunan hükümetleri yönlendiren ve ortak gençlik politikaları üretilmesine katkı yapacak şekilde düzenlenmesine çalışılmıştır.

Sonuçlara yönelik olarak şu öneriler getirilmiştir: Gençleri destekleyen yasal düzenlemeler yapılarak gençliğin aslında topluma yararlı bir kaynak olarak kullanılması gereken kişiler olduğu vurgulanabilir, gençlik yapılanma modelinin sürdürülebilirliğini sağlayabilmek için yönetici ve karar verici olarak seçilen kişilerin görev süreleri kısa tutularak sürekli yenilenen yönetici kadroları oluşturulabilir, Ulusal Ajans’a Avrupa Komisyonu tarafından verilen proje bütçelerine ilave olarak kamu bütçesinden de aynı miktarda pay ayrılabilir.

KAYNAKLAR

1. UNESCO, “Youth Change Training Kit On Responsible Consumption - The Guide”, UNEP, 2002.
2. İNSANİ GELİŞME RAPORU, “Türkiye’de Gençlik”, BM Kalkınma Programı (UNDP), Desen Ofset, Ankara, 2008.
3. ACAR, H., “Türkiye’nin Ulusal Gençlik Politikası Nasıl Yapılandırılmalıdır?”, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. Cilt:5, Sayı:1, 2008.
4. 60. Hükümet Eylem Planı, 2008.
5. YILDIRIM, A., ŞİMŞEK, H., Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri”, Ankara, Seçkin Yayınevi, 5. Baskı, 2005.

ŞENTUNA, M., ÇELEBİ, M., "Türkiye'deki Gençlik ve Spor İle İlgili Kamu Kurumları ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Gençlik Politikalarının Değerlendirilmesi ve Bir Model Örneği"

6. PATTON, Michael Q., "Qualitative Evaluation and Research Methods", 2nd Edt., Sage Pub., USA, 1990.
7. İNANIR, S., "Bildiğimiz Gençliğin Sonu", Halleriyle İmajlarıyla Gençlik, Birikim Dergisi, Sayı 196, 2005.
8. STEINBERG, L., "Ergenlik", İmge Yayınevi, Ankara, 2007.
9. YENTÜRK, N., NEMUTLU, G., KURTARAN, Y., "Türkiye'de Gençlik Çalışması ve Politikaları- Gençlik Çalışmaları Temelinde Gençlik Politikaları Önerileri- Türkiye Sivil Alanında Gençlik Çalışmasının Tarihsel Gelişimi", Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2008.
10. http://www.un.org/ageing/iyop_highlightsb.html, Ocak, 2009.
11. BAYHAN, V., "Üniversite Gençliğinde Anomi ve Yabancılaşma", Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1997.
12. YAZICI, E., "Üniversite Gençliğinin Sosyo Kültürel Profili Üzerine Bir Alan Araştırması", Gazi Üniv. Yayınevi, Ankara, 2001.
13. ARI, S., BENLİ, F., "Gençlik Muhalefetinin Günümüzdeki Anlamı", Birikim Dergisi, Sayı 142-143, 2001.
14. LAÇİNER, Ö., "Sezerin Demokratikleşme Jesti ve Yeni Gençlik Hareketinin İmkanları", Birikim Dergisi, Sayı 136, 2000.
15. CAN, H., AKGÜN, A., KAVUNCUBAŞI, Ş., "Kamu ve Özel Kesimde Personel Yönetimi", Siyasal Kitabevi, Ankara, 1995.
16. ARSLANEL, M.N., "Türkiye'de Demokrasi Sürecinde Sivil Toplumun Gelişimi" Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya, 2001.
17. SARIBAY, A.Y., "Küreselleşme Sivil Toplum ve İslam" Vadi Yayınları; Ankara, 1998.
18. TOSUN, G. E., "Demokratikleşme Perspektifinde Devlet-Sivil Toplum İlişkisi", Alfa Yayınları, s. 77-78, İstanbul, 2001.
19. SÜTLÜ, A.F., "Gençlik: Türkiye'de Hak Temelli STK'lar, Sorunlar ve Çözüm Arayışları", STGM Yayınları, Odak Ofset Matbaacılık, Ankara, 2007.
20. KEYMAN, F., "Sivil Toplum, Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye", Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları, no 4, Yayına hazırlayan: Arzu Karamani, İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2004.
21. ÜLGEN, H., MİRZE, S. K., "İşletmelerde Stratejik Yönetim", İstanbul: Literatür Yayınları, 2004.
22. BOZGEYİK, Y., "1990 Sonrası Türkiye'de Uygulanan Bütçe Politikaları", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilimdalı, Gaziantep, 2004.
23. BOYRAZ, A. M., "Personel Seçim Sürecinde Psikoteknik Yöntemin Kullanılması: Askeri Organizasyonlara Dönük Bir Uygulama", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2002.
24. AKSAKOĞLU, E., "Yerel Kalkınmada Katılımcı Politikalar- Çanakkale Örnek Alan Değerlendirmesi", İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007.
25. ÇARKÇI, A., "Üç Açıdan Kentsel/Yerel Politika Sürecinde STK'lar", Sivil Toplum Dergisi, Yıl:4, Sayı:17, 2007.
26. AÇIKALIN, N., "Yoksulluk ve Genç Kuşakların Toplumsal Hareketlilik Olanakları: İstanbul ve Gaziantep Örnekleri", Çalışma ve Toplum, Ekonomi ve Hukuk Dergisi, Sayı 2, 2008.
27. BATUM, S., "Çoğulculuk", Toplumsal Katılım ve Gelişim Yayınları, İstanbul, 2003.
28. WESTEN, P., "The Empty Idea Of Equality", Harvard Law Review, Vol. 95No.3, s.547, 1982.
29. ÖDEN, M., "Türk Anayasa Hukukunda Eşitlik İlkesi", Yetkin Yayınevi, Ankara, 2003.